

Úvod do ekonomie

Týden 1

Tomáš Cahlík

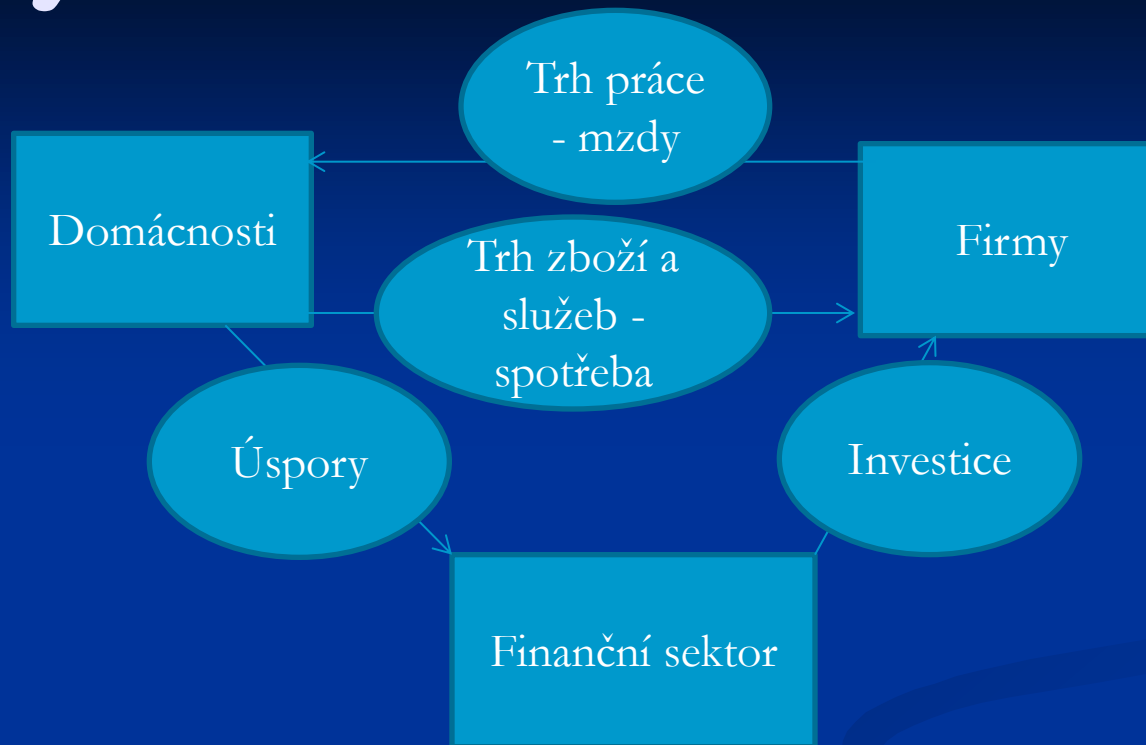
Obsah

- Ekonomické kurzy na IES FSV
- Systém národních účtů
- Základní klasifikace zboží a služeb
- Model trhu
 - Poptávka
 - Nabídka
 - Rovnováha
 - Přebytek spotřebitele a přebytek výrobce
- Liberální kapitalismus a Rakouská škola
- Zkouškové otázky, Informační zdroje a Navazující kurzy na IES FSV

Historie ekonomického myšlení: Adam Smith a Ludwig von Mises

Racionální chování: analýza nákladů a výnosů

System národních účtů

System národních účtů

System národních účtů

System národních účtů

System národních účtů

System národních účtů

System národních účtů

Umíte doplnit T účty pro vládu a zahraničí?

System národních účtů

- Levá strana a pravá strana každého účtu se rovnají.
- Všechny účty dohromady tvoří účetní systém. Každá položka je v některém účtu na levé a v jiném na pravé straně, protože každý tok odněkud vychází a někam vchází – právě tohle se nazývá podvojně účetnictví.
- Pokud bychom dali všechny účty systému dohromady do tzv. konsolidovaného účtu, zase by se levá a pravá strana rovnala.

System národních účtů

- Hrubý domácí produkt: tok finálních zboží a služeb (tedy nikoliv meziproductů) vytvořených v určité zemi za určitou dobu (např. HDP ČR v roce 2018)
- HDP je vytvářen firmami, najdeme ho na účtu firem. Obvykle se diskutuje v členění podle strany zdrojů, ale samozřejmě HDP najdeme i na straně užití – jen v jiném členění.
- Český statistický úřad (Statistiky -> HDP, národní účty -> Databáze národních účtů -> HDP Výdajová metoda

System národních účtů

- Pomocí podvojného účetnictví se sleduje nejen to, co se děje na úrovni celé ekonomiky, ale i to, co se děje ve firmách či jiných organizacích. Podívejte se na stránky FSV UK, úřední desku, výroční zprávy. V každé výroční zprávě je část věnovaná hospodaření fakulty. Příjmy a náklady fakulty jsou účet, na kterém se sledují roční toky. Další účet – bilance – sleduje stavy aktiv (např. budovy, pohledávky...) a pasiv (např. vlastní jmění, závazky...) k určitému datu.

Otázka: Jaký je vztah stavů a toků?

Základní klasifikace zboží a služeb

- Zboží a služby označujeme také slovem „statky“.
- Soukromé statky: Vyloučitelné a Rivalitní
 - Výroba a rozdělování má být koordinováno trhem
- Veřejné statky: Nevyloučitelné a Nerivalitní
 - Výroba a rozdělování nemůže být koordinováno trhem
- „Commons“ (Smíšené statky): Nevyloučitelné a rivalitní

(Na Wikipedii si můžete přečíst i o dalších statcích.)

Model trhu

Nabídka a poptávka

Model trhu

P: cena

Q: množství

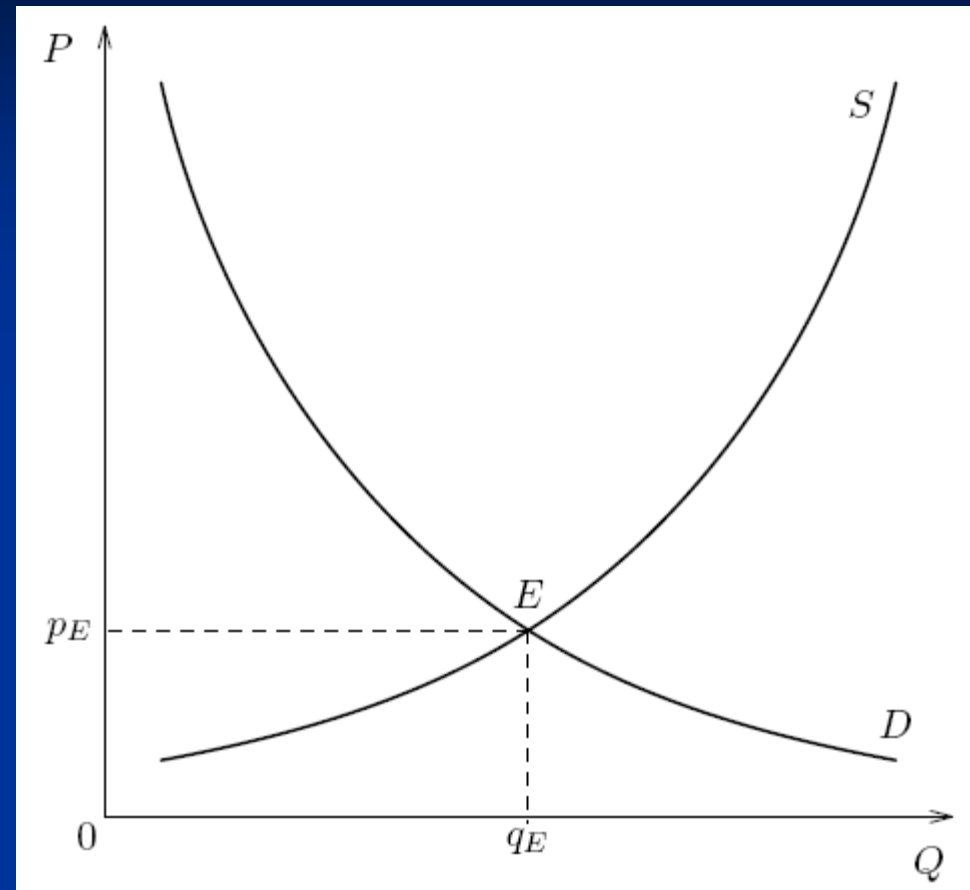
D: poptávka

(poptávková křivka

S: nabídka

(nabídková křivka)

P_E a Q_E : rovnovážná cena a rovnovážné množství

Model trhu

□ Poptávka

- Poptávka na trhu vznikne součtem poptávek jednotlivých spotřebitelů.
- Předpokládáme, že u jednotlivého spotřebitele mezní užitek, tj. užitek z každé další jednotky statku klesá.
- Spotřebitel je ochoten zaplatit za každý výrobek cenu, která odpovídá meznímu užitku.
- Body na poptávkové křivce trhu vyjadřují součty mezních užiteků všech spotřebitelů na trhu

(Jsou možná i další vysvětlení toho, že poptávková křivka klesá.)

Model trhu

□ Nabídka

- Nabídka na trhu vznikne součtem nabídek jednotlivých firem.
- Předpokládáme, že u jednotlivé firmy mezní náklady, tj. náklady na výrobu každé další jednotky statku stoupají.
- Firma je ochotna prodat každý výrobek za cenu, která odpovídá meznímu nákladu.
- Body na nabídkové křivce trhu vyjadřují součty mezních nákladů všech firem na trhu.

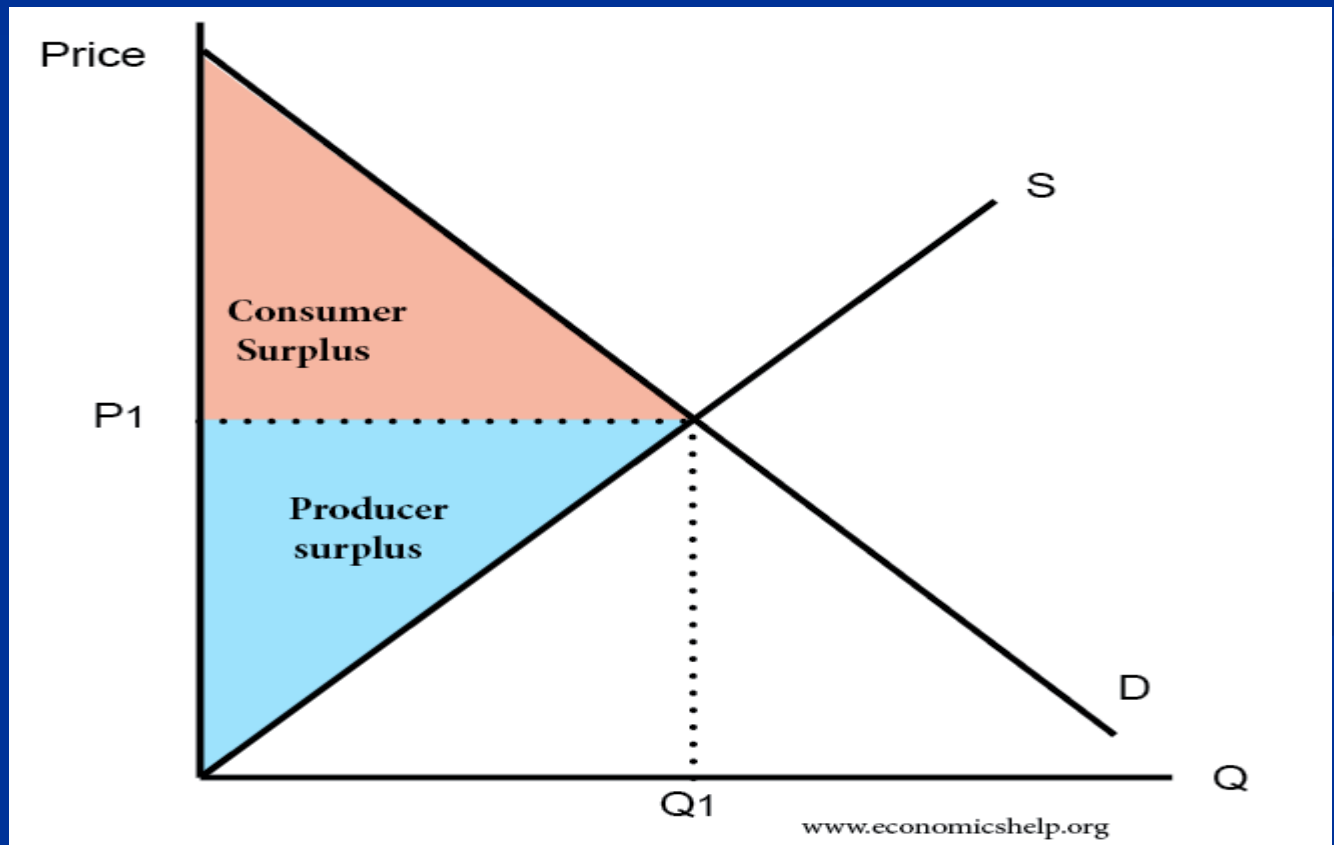
Model trhu

□ Rovnováha

- Rovnováha na trhu se ustálí *ceteris paribus* tam, kde se protne nabídka a poptávka.
- *Ceteris paribus* je předpoklad toho, že se jiné veličiny (proměnné, parametry) než ty, se kterými pracujeme v modelu nemění.
- Model je oproti skutečnosti vždy zjednodušený, to nám umožňuje soustředit se na to, co nás při analýze skutečnosti zajímá.

Model trhu

- Přebytek spotřebitele (Consumer Surplus) a Přebytek výrobce (Producer Surplus) (Economic Surplus)

Model trhu

- ❑ V rovnováze je celkový přebytek, který můžeme interpretovat jako společenský blahobyt maximální.
- ❑ Trh se dostává do rovnováhy autonomně, jen tím, že spotřebitelé a firmy sledují svůj vlastní zájem: maximální užitek a maximální zisk.

Model trhu

- ❑ Adam Smith (1776 – kniha „Bohatství národů“) mluví o „neviditelné ruce trhu“ – aktéři na trhu sledováním vlastního zájmu maximalizují společenský blahobyt.
- ❑ Tento model trhu je argumentem pro ideologii „laissez faire“ („(vládo), nech věcem volný průběh“).

Liberalní kapitalismus a Rakouská škola

- Základní bloky pro vysvětlení ekonomického (či sociálního) systému země:

Mocenská
struktura,
Ideologie

Vlastnictví

Koordinační
mechanismy

Chování
aktérů

Ekonomické (resp.
sociální) jevy

Liberální kapitalismus a Rakouská škola

- Liberální kapitalismus (podle Ludwiga von Mises)
 - Mocenská struktura: demokracie, protože jen ta zamezuje válkám, a války snižují blahobyť.
 - Ideologie: svoboda individua a „laissez faire“, a to i mimo rámec státu; tj. obchodní i migrační bariéry stavěné vládami mezi státy jsou škodlivé; nezastupitelnou rolí vlády je ochrana dodržování soukromých smluv, tj. liberalismus není anarchismus.
 - Vlastnictví: soukromé vlastnictví výrobních prostředků i spotřebních předmětů.

Liberální kapitalismus a Rakouská škola

- Liberální kapitalismus (podle Ludwiga von Mises)
 - Koordinační mechanismy: trh
 - Chování aktérů: sledují svůj soukromý zájem
 - Ekonomické jevy:
 - Efektivita ve výrobě
 - „Kreativní destrukce“ (creative destruction), tj. inovační aktivita
 - Diferenciace bohatství a příjmů
 - A mnohé další

Liberalní kapitalismus a Rakouská škola

- Rakouská škola (podle Ludwiga von Misesa)
 - Historie, praxeologie a katalaxie
 - Společenské vědy vysvětlující minulost patří do historie. Lidské jednání je vždy obráceno do budoucnosti a věda pro jeho zkoumání se nazývá praxeologie (společná pro všechny společenskovědní oblasti). Věda pro zkoumání lidského jednání na trhu se jmenuje katalaxie.
 - Toto členění podstatně zúžuje to, co se běžně chápe jako ekonomie.

Liberální kapitalismus a Rakouská škola

- Rakouská škola (podle Ludwiga von Misesa)
 - Trh je chápán dynamicky, výše uvedený model trhu je chybný, protože je statický (předpoklad *ceteris paribus* je zavádějící). Situace na trhu se neustále mění, zejména kvůli podnikatelským aktivitám neustále přinášejícím inovace. Podnikatel neustále kalkuluje, co mu v budoucnu může přinést zisk a podle toho mění své aktivity. Neustále se akumuluje kapitál, tj. bohatství vytvořené v minulosti, což také mění podnikatelské prostředí a musí být při kalkulaci bráno v úvahu. Pánem je spotřebitel, jehož budoucí preference podnikatel při kalkulaci odhaduje.

Liberální kapitalismus a Rakouská škola

- Liberalismus stojí proti totalitarismu, u von Misesse explicitně proti komunistickému a národně-socialistickému.
- Rakouská škola teoreticky argumentuje proti socialismu (společenské vlastnictví výrobních prostředků, byrokratický koordinační mechanismus), využívá přitom svůj rozbor podnikatelské ekonomické kalkulace; zastává názor, že ekonomická kalkulace za socialismu není možná.

Zkouškové otázky

1. Vysvětlete Systém národních účtů
2. Vysvětlete základní klasifikaci zboží a služeb
3. Vysvětlete model trhu
4. Co víte o Liberalismu
5. Co víte o liberálním kapitalismu?
6. Co víte o Rakouské škole?

Informační zdroje

- **System národních účtů**
 - Přednáška a brouzdání po webu (zejména stránky Českého statistického úřadu (ČSÚ))
- **Základní klasifikace zboží a služeb**
 - Přednáška, česká Wikipedie a brouzdání po webu
- **Model trhu**
 - Přednáška, Khanova škola, Mikroekonomie (Poptávka, nabídka a tržní rovnováha – 68 minut, Přebytek spotřebitele a přebytek výrobce – 19 minut)

Informační zdroje

- Liberalismus, liberální kapitalismus a Rakouská škola

- Přednáška, Česká Wikipedie, Ludwig von Mises knihy „Liberalismus“ a „Lidské jednání“ (na webu, linky přes Wikipedii)

Navazující kurzy na IES FSV

Ekonomie I

Ekonomie II

Comparative Economics